

Medlemstidning för Öckeröarnas Släktforskarförening
Nr 1 2010 Årg 12

Åk med till Torpa Stenhus och Konkordiahuset 8 maj!

Vid Åsunden ligger medeltidsborgen Torpa stenhus. Dit åker vi lördagen 8 maj. Förmiddagskaffe serveras under resan till Ulricehamn, där vi hämtar dagens guide.

Torpa stenhus började byggas omkring år 1470. Här hämtade Gustav Vasa sin tredje brud, Katarina Stenbock. Vi guidas genom borgen och äter också vår lunch på Torpa. Möjligheter till shopping i hantverksboden.

Därefter styr vi kosan till släktforskningens högborg i Västsverige, Konkordiahuset i Hössna, där vi får lära oss mer särskilt om emigrantforskning, och också serveras eftermiddagskaffe.

Priset för resan är starkt subventionerat endast 400 kr/person! Anmälan senast 9 april till Agneta, tfn 96 50 41 eller agneta@oosf.se.

Välkommen!
Styrelsen

Styrelsen år 2010

Ordförande	Sture Olofsson	96 14 51
V ordförande	Hans Taremark	96 73 25
Kassör	Helene Sörensson	96 71 55
Sekreterare	Agneta Zachariasson	96 50 41
Ledamot	Gunnar Alexandersson	96 75 70
Ledamot	Claes-Göran Sörensson	96 93 38
Ledamot	Lena Knutsson	96 17 88
Suppleant	Roland Vejfors	96 76 14
Suppleant	Carl-Olof Olausson	96 62 31

Styrelsen meddelar

- **Hemsidan** – på föreningens hemsida www.oosf.se kan ni hitta namn, adress, mail, telefonnummer till styrelsen. Hör gärna av er till oss med idéer, funderingar, förslag, frågor osv.
- **Fotografier** - Har ni några fotografier som ni vill dela med er av till vår hemsida? Hör av er till Hans på adress webmaster@oosf.se . Gamla fotografier är alltid intressanta.
- **Föreningens postgironr 71 19 28 - 2**
- **Bingolotter.** Stöd föreningen genom att prenumerera på Bingolotter. När ni anmäler er som **prenumeranter** skall ni uppge att ni vill stödja Öckeröarnas Släktforskarförening.
- **Medlemsresa 8 maj** Vår resa kommer i år att bli till "Gårdarna runt sjön". Se första sidan.
- Vi har fått några **rättelser** till Henrik Karlssons artikel i förra numret av vår tidning. På vår hemsida www.oosf.se kan ni hitta hela artikeln inkl rättelserna

Protokoll fört vid Öckeröarnas släktforskarförenings årsmöte 2010-02-24

Närvarande vid årsmötet: ca 40 personer

Sture Olofsson hälsade oss välkomna och berättade att den 20 mars kl 15:00 har vi Släktforskarnas Dag i Tönns-Annas – Göran Johansson kommer och visar ett bildspel samt någon kommer från "Geni" och presenterar sitt program. Vidare berättade Sture att Förbundsförsäkringen trädde i kraft 1 jan 2010. Årets medlemsresa kommer att bli till Torpa Stenhus och till Konkordiahuset. Kostnad för resan blir 400 kr/person. Anmälan till Agneta senast 9 april. Sture presenterade också Eskil Mare som efter årsmötet kommer att tala om Göteborgs-varvens historia.

- §1 Sture Olofsson förklarade årsmötet öppnat.
- §2 Till ordföranden för årsmötet valdes Sture Olofsson.
- §3 Till sekreterare för årsmötet valdes Agneta Zachariasson
- §4 Till justeringsmän att jämte ordföranden justera dagens protokoll valdes Thord Källefors och Bengt Knutsson
- §5 Dagordningen godkändes.
- §6 Frågan om årsmötets behöriga utlysande genom brev och annonser godkändes.
- §7 Styrelsens verksamhetsberättelse upplästes och lades till handlingarna.
- §8 Revisorernas berättelse upplästes och lades till handlingarna.
- §9 Ansvarsfrihet för styrelsen för det gångna verksamhetsåret beviljades.
- §10 Som ordförande för föreningen valdes Sture Olofsson.
- §11 Som ordinarie ledamöter i styrelsen valdes Heléne Sörensson, Gunnar Alexandersson, Lena Knutsson, Claes-Göran Sörensson, Hans Taremark och Agneta Zachariasson.
- §12 Som suppleanter i styrelsen valdes Roland Veffors och Carl-Olof Olausson.
- §13 Som revisorer valdes Tage Oskarsson och Anders Börjesson. Till revisorssuppleant valdes Thord Källefors.
- §14 Som ledamöter i valberedningen valdes Ola Strömsjö (sammankallande) och Jan-Yngwe Linderhav, som suppleant valdes Bo Åvall.
- §15 Styrelsens verksamhetsplan upplästes och godkändes.
- §16 Fastställande av budgeten. Ett budgetförslag presenterades av Hans Taremark och godkändes av mötet.
- §17 Årsmötet beslutade att årsavgiften för 2011 skall vara oförändrad: 100 kr/pers eller 150 kr/hushåll.
- §18a Som firmatecknare för föreningen utsågs ordföranden, kassören och sekreteraren att var för sig teckna föreningen.
- §18b Som firmatecknare för föreningens Bingolottoverksamhet utsågs kassören och den av styrelsen utsedda Bingolottoansvarige
- §19 Övriga ärenden som hänskjutits till årsmötet: Inga motioner hade inkommit.
- §20 Ordföranden tackade alla för visat intresse och förklarade årsmötet avslutat.

Vid protokollet
Agneta Zachariasson

Justeras
Sture Olofsson

Justeras
Thord Källefors

Justeras
Bengt Knutsson

Verksamhetsberättelse för ÖÖSF år 2009

Styrelsen har under verksamhetsåret bestått av:

Ordförande	Sture Olofsson
Vice ordförande	Hans Taremark
Kassör	Helene Sörensson
Sekreterare	Agneta Zachariasson
Ledamöter	Claes-Göran Sörensson Gunnar Alexandersson Lena Knutsson
Suppleanter	Roland Veffors Carl-Olof Olausson
Revisorer	Tage Oskarsson Anders Börjesson
Revisorssuppleant	Göte Nilsson Ola Strömsjö, sammankallande Jan-Yngwe Linderhav
Suppleant	Bo Åvall

Styrelsen har haft sex protokollförda sammanträden under verksamhetsåret.

Antal medlemmar per 31 december 2009 var 158 stycken.

Årets aktiviteter har bland annat varit följande:

Regelbundna måndagsträffar på huvudbiblioteket på Öckerö.

Årsmöte 14 februari under medverkan av Rune Hasslöf, Kungälv, som berättade om soldater och båtsmän inom det senare indelningsverket.

Medverkan vid den riksomfattande Släktforsknings Dag 21 mars, då representanter från DISGEN demonstrerade sitt välkända släktforskningsprogram.

Resa till Läckö slott och Källandsö 16 maj.

Lottförsäljning vid midsommarfirandet på Spindeln, Hönö.

Studiebesök på Kalvsund 5 september under ledning av föreningens tidigare styrelseledamot Eivor Olsson.

Information om föreningens verksamhet vid ett månadmöte med SPF på Solhöjden 11 november.

Höstmöte 14 november under medverkan av Västgöta-Bengtssons dotter Margareta Söderström, som höll ett inspirerande föredrag om sin välkände far.

Medverkan vid Adventsmarknaden i Hönö Klåva 28 – 29 november med lottförsäljning och i samarbete med Hönö Hembyggsförening kring ett kulturhistoriskt hembygdsprojekt.

Föreningen var representerad på släktforskarförbundets årsstämma under släktforskardagarna i Falköping i augusti genom ordföranden.

En kortare kurs kring hanteringen av de i släktforskarrummet på Öckerö bibliotek tillgängliga databaserna har hållits. Föreningens hemsida med Hans Taremark som redaktör har varit ett mycket utnyttjat hjälpmedel för många släktforskare. Två nummer av medlemstidningen har utkommit.

En projektor för bildvisningar från datorer har inköpts. Dessutom har följande material inköpts från Svenska Släktforskarförbundet: Kugelbergiska samlingen, Vallonskivan 2 och Väne härads renoverade domböcker.

Styrelsen har tecknat ett årsabonnemang på EmiWebb, det första webbaserade arkivet kring in- och utvandring till och från Sverige, Norge och Danmark.

Föreningen har dessutom abonnemang hos Genline, SVAR och ArkivDigital med fri tillgång till deras databaser och digitaliserade arkiv för våra föreningsmedlemmar via släktforskardatorerna på Öckerö bibliotek. Biblioteket bekostar abonnemangen på de aktuella tjänsterna.

Styrelsen har avtackat den mångåriga redaktören för medlemstidningen Helge Svensson med blommor och en gåva.

Föreningens arbete har presenterats i artiklar i både Lokalbladet och Torslanda-Tidningen.

Ett stort antal av de av föreningen producerade DVD-skivorna med material från Öckerö kyrkoarkiv har försålts.

Förslag till verksamhetsplan för ÖÖSF år 2010

Vi kommer att anordna:

Måndagsträffar under vår och höst på Öckerö bibliotek med handledning av rutinerade släktforskare

Föreläsningar.

Utflykter och studiebesök.

Vi kommer också att:

Fortsätta arbetet med att tolka och renskriva kyrkoarkivalier, särskilt flyttningslängder och bilagor till flyttningslängder.

Ge ut en medlemstidning två gånger per år.

Ytterligare utveckla föreningens hemsida.

Medverka vid Släktforskningsdag 20 mars 2010.

Delta i adventsmarknaden i Hönö Klåva 27 – 28 november 2010.

Öckerö 24 februari 2010

Styrelsen

Ekonomisk berättelse för Öckeröarnas släktforskarförening

1/1 2009 - 31/12 2009

Inkomster		Utgifter	
Medlemsavgifter	13 800,00	Försäkring	1 349,00
Försäljning, netto	14 652,00	Projektor, CD, DVD skivor	5 488,00
Bidrag, gåva, stöd	2 820,00	Frimärken, kont.material	2 665,00
Loteri	14 132,30	Medlemsavgifter	1 850,00
Fondens värdeökning	133,77	Föredrag, Guide, Resa	15 258,00
		Kontoavgift	524,00
		Blommor	1 171,00
		Annonsering	2 025,00
		Hemsida www.oosf.se	2 862,00
Summa inkomster	45 538,07	Summa utgifter	33 192,00
Årets överskott	12 346,07		

Tillgångar 2009-12-31			
Behållning från 2008			59 212,10
Årets överskott			12 346,07
Behållning till 2009			
SEB Likviditetsfond	44 969,17	F.konto 5191-2040964	
postgirot	19 148,00	pg 71 19 28-2	
kontant	7 441,00		
			71 558,17
Behållning på pg	429 52 41-6	(Konto för Bingolotter)	4 405,28

Helene Sörensson
Kassör

Lage Oskarsson
Revisor

Anders Börjesson
Revisor

Öckeröarnas Släktforskarförening

	Budget 2009	Utfall 2009	Budget 2010
Inkomster			
Medlemsavgifter	13.000	13.800	13.000
Materialförsäljning, DVD	10.000	14.852	3.000
Lotterier	10.000	14.132	10.000
Bidrag, gåvor	2.200	2.820	2.200
SEB fond, värdeökning	0	133	0
Summa intäkter	35.200	45.537	28.200
Utgifter			
Försäkring av inventarier	1.600	1.349	1.600
Medlemsavgifter till org	1.600	1.850	2.000
Genline mm, CD, Microkort	9.000	5.488	5.000
Föredrag, resor	10.000	15.258	15.000
Porto, förbrukningsmaterial	4.500	2.665	4.500
Blommor, kaffebröd	2.000	1.171	2.000
Tryckkostnader tidning mm	4.000	0	6.000
Hemsida (abonnemang, webserver)	4.000	2.862	4.000
Annonsering	6.000	2.025	4.000
Del i lotteribod	2.500	0	2.500
Övrigt	1.000	524	1.000
Summa utgifter	46.200	33.192	47.600
Beräknat underskott	/ 11.000		/ 19.400
Årets resultat		12.345	

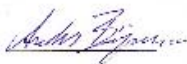
REVISIONSBERÄTTELSE FÖR 2010

Undertecknade revisorer för Öckeröarnas släktforskarförening har granskat räkenskaperna för 2009 och funnit att de är förda mycket väl. Samtliga utgifter och inkomster är styrka med verifikationer. Därför föreslår vi att styrelsen beviljas ansvarsutlåtelse för det gångna räkenskapsårets förvaltning.

Öckerö 21 februari 2010

Tage Oskarsson

Anders Börjesson

Ordföranden har ordet

Äntligen tittar vårsolen fram efter en extrem vinter, kall och snöig. Till råga på allt försvann vattnet i ledningarna och man fick improvisera sig fram för att få vardagslivet att fungera något så när. Om vintern har haft någon enda fördel med sig skulle det väl kunna vara att man haft mer tid för släktforskningen eftersom det knappast har varit aktuellt att sticka näsan utanför knuten i onödan. Glädjande nog har vi fått möta ett antal helt nya släktforskare på Öckerö bibliotek på måndagskvällarna och också sett en hel del snabba resultat med hjälp av den numera helt internetbaserade forskningen.

Framför oss ligger i skrivande stund Släktforskningens Dag den 20 mars och vårens höjdpunkt hoppas vi blir vår planerade resa den 8 maj. Resans tema är både historia och släktforskning och detaljerna finns på annan plats i denna tidning. Längre fram i vår planeras också en rundvandring med en verkligt kvalificerad guide i den riktigt gamla miljön på Hönö. Eventuellt funderar vi också på ett studiebesök på Vinga, men där är styrelsen inte riktigt färdig med

planerna. Vi återkommer senare med konkreta besked och inbjudningar.

En rapport från årsmötet finns också med i denna tidning. Efter årsmötet konstituerade sig styrelsen och vice ordförande blev Hans Taremark, sekreterare Agneta Zachariasson och kassör Helene Sörensson – precis som vanligt. Adresser till hela styrelsen finns på föreningens hemsida www.oosf.se. Av den ekonomiska berättelsen vid årsmötet kunde man se att vår förenings ekonomi är god. Inkomsterna under år 2010 kommer dock att bli mindre i förhållande till förra verksamhetsåret eftersom försäljningen av våra DVD-skivor med material från Öckerö kyrkoböcker antagligen kommer att minska. Därför hoppas givetvis styrelsen att alla våra tidigare medlemmar vill fortsätta att betala in sin medlemsavgift. Den är fortfarande bara 100:- för enskild medlem och 150:- för familj. I år kommer bland annat avgiften till släktforskarförbundet att höjas.

Välkommen till en ny släktforskartermin!

Sture Olofsson

Göteborgsvarvens uppgång och fall

Föreningens årsmöte för 2010 ägde rum på onsdagskvällen den 24

februari. Under alla år tidigare hade årsmötena ägt rum på

lördagseftermiddagar. Denna gång hade styrelsen beslutat göra ett försök att lägga mötet en vardagskväll. Försöket måste sägas ha blivit lyckat eftersom uppslutningen blev klart godkänd och ungefär lika stor som den varit tidigare år.

Efter en inledande information om vårens planerade aktiviteter, Släktforskningens Dag den 20 mars och en resa till Torpa stenhus och Konkordiahuset i Hössna den 8 maj, vidtog årsmötesförhandlingarna. De hade förberetts av valberedningen under ledning av Ola Strömsjö och avslöpte snabbt och programenligt med omval över hela linjen utom när det gällde ersättaren för revisorerna. Här ryckte Thord Källefors in efter avgående Göte Nilsson.

Efter kaffeserveringen gick ordet till Eskil Mare från Göteborg. Eskil hade redan förnöjt oss en gång, då han berättade om "Göteborg III" vid ett tidigare årsmöte. Denna gång var temat för hans föredrag de stora Göteborgsvarvets uppgång och fall. Med hjälp av många historiska bilder inledde Eskil sin livfulla skildring med ett nedslag i bronsålderns och vikingatidens skeppsbyggarkonst och drog paralleller till den store svenske fartygskonstruktören af Chapman och till de västsvenska fiskebåtsvarven.

Varvsverksamheten i Göteborg började utvecklas ur Gamla varvet på sydsidan av Göta Älv, där holländska skeppsbyggare byggde fartyg för svenska krigsflottan. Gamla varvet existerade ända fram till år 1907. Platsen gav inget

utrymme för någon expansion och i stället flyttades varvsrörelsen över älven till norra sidan. Kända namn i sammanhanget är Keiller och Gibson, som byggde upp en mekanisk verkstad med ångmaskiner som en stor produkt.

Det första fartyg som byggdes på det som kom att kallas Götaverken blev klart år 1847 och var ett örlogsfartyg. Götaverken fick efterhand konkurrens från Eriksbergs varv och Lindholmen. Konkurer och goda perioder avlöste varandra för de tre varven. En framgång för Götaverken blev det när man fick uppdraget att bygga de så kallade Sverigeskeppen, tre pansarskepp som skulle förstärka den svenska flottan under första världskrigets tid.

I lägen när fartygsproduktionen minskade försökte varvsledningarna ersätta den med andra produkter. Så byggde till exempel Götaverken flygplan under andra världskriget.

Eriksbergs varv inledde en ny epok i varvsnäringen när varvet började utveckla metoden med sektionbyggen och ännu senare blev Arendalsvarvet en pionjär för nya och rationella arbetsmetoder. Detta behövdes verkligen i en allt hårdare konkurrens från exempelvis Japan. 1960-talet blev en besvärlig period för Göteborgsvarvet efter ett lysande femtiotal, då varven tjänade stora pengar. Problem med konkurrens och valutaöverföringar gjorde marknaden allt tuffare och varv på fallrepet togs så småningom över av svenska staten (Svenska Varv). Därefter slutade snart fartygsbyggnadsperioden i Göteborg och endast reparationsverksamhet finns kvar.

En mer än hundraårig epok hade gått i graven. Historien om varvens uppgång och fall berättades av Eskil Mare på ett mycket medryckande sätt och att hans skildring var korrekt kunde bekräftas av några av mötesdeltagarna, som precis som Eskil hade varit anställda på de göteborgska varven. Eskil krävde inte ens arvode för sitt

föredrag. I stället avtackades han med den nyutkomna boken "Havsblänk".

Efter dragning på dagens lotteri och årsmötets avslutning var det dags att ge sig ut i mörkrets och den evighetslånga bohuslänska vintern. Ett nytt verksamhetsår hade börjat.

Öbergskas mörka arv

(ett utdrag ur boken "Från Böttö till Tistlarna" av Jan Falkman och Eva Wrangle)
insänt av Roland Vejfors

Ta en kopp kaffe och en kaka på Öbergska. Huset med den idylliska trädgården bär på en mörk historia väl värd att begrunda en stund.

I början av 1800-talet tryckte det ensamt under berget och inhyste änkan Johanna Hård och drängen Anders Andersson.

Strax före jul 1822 hittades efter tips från en öbo, ett barnlik nedgrävt på Styrso kyrkogård.

Änkan Hård ställdes till svars för dess död i kyrkan på nyårsafton.

Hon frikände4s senare, sedan en läkare konstaterat att barnet måste ha varit dött vid födseln. Johanna lämnade ändå Styrso för Vrångö och – senare – fastlandet.

Huset fick dåligt rykte och stod tomt en tid. 1842 flyttade Johan Nilsson från Asperö och Helena Johannesdotter från Donsö in. De tog sig släktnamnet Öberg och öppnade lönnkrog.

Helena kunde erbjuda natthärbärke med eller utan sängsällskap, sprit och kakor till och

med på söndagar. För detta och mycket annat var hon och hennes man instämnda till tinget 165 gånger.

De två kvinnornas öden länkas samman genom ett piratdåd som änkan Hård anses ha planerat i maj 1823.

Den danska skutan Die Frau Mette prejades utanför Skagen och besättningen dödades. En del av bytet togs emot av Johan Öberg, Helenas man.

Johanna Hård kunde dock aldrig bindas vid brottet.

Rulltårta

3 ägg
2 dl strösocker
2 dl vetemjöl
2 tsk bakpulver
½ dl gräddmjölk

Sätt ugnen på 250-275 grader och klä in långpannan med bakplåtspapper. Vispa ägg och socker pösigt och rör ned mjöl och bakpulver (väl blandade) samt gräddmjölk. Bred ut smeten jämnt och grädda i 5 minuter. Vänd upp direkt på

sockrat papper. Pensla med kallt vatten så släpper bakplåtspappret lättare. Bred ut fyllningen (1 pkt frysta, tinade och råörda hallon) och rulla ihop. Servera med lättvispad grädde.

Förhistoria om Kvarnen på Heden

Lite om Johan Perssons släkt.

Johan Persson 18/1 1868 – 25/10 1921.

Efter anteckningar av Birgit Rosengren, Bohus-Björkö.

Våra förfäder kom från Skottland under en av de stora sillperioderna. Per Johansson, född 1758, och hans hustru Cecilia, född 1765, bodde på Fjällsholmen. Deras son Johannes Persson föddes där 1786. Hans hustru Helena Nilsson föddes 1791 på en stor gård som hette Glose Äppgård.

År 1811 köpte Johannes och Helena en gård som ligger på Inland och som senare kom att kallas Stenliden. Boningshuset hade flyttats ut till Stenliden från Holtsunga by vid storskiftet 1787.

De fick barnen:

Anna Maria född 1812. Hon dog strax efter födelsen.

Anna född 1816.

Nils född 1819. (*Han blev Selma i Stenlidens farfar*)

Tvillingarna Per och Cecilia födda 1822.

Maria född 1825.

Olena född 1830.

Anders född 1833.

Olaus född 1837.

År 1840 kom odalmannen Johannes Persson på obestånd. Dottern Maria for till Kungälv och sonen Per till Ytterby.

År 1845 skiftade Johannes egendomen mellan sina två söner. Per fick kvarnen i arv

och den fick namnet "Stenli Pers kvarn". Nils övertog gården Stenliden.

Per gifte sig med Beata Niklasdotter, född 1829. De fick barnen Hilda, Lotta, en son, som vi inte vet namnet på, samt Johan Teodor, som föddes den 18/12 1868. Per och hans hustru dog samtidigt i epidemisk nervfeber (tyfus) 1870. De begravdes samma söndag, berättas det.

Då Per och Beata dog fick deras barn komma till sin farbror Nils och hans hustru Helena. Där fick de ett hem och där var farbror och faster snälla mot dem.

Per och Beatas kvarn står nu på Hönö. När kvarnen såldes, tog farbror Nils vara på pengarna och barnen fick dem senare.

Johans syster Hilda tog plats på Björkö och blev där gift med Anders Zackariasson. Genom systemen Hilda kom även Johan till Björkö. På Björkö träffade han Alma Johanna från Orust och de gifte sig den 2 dec. 1894.

Alma kom till Björkö för att hennes syster Emma (17/10 1863-13/1 1957) var gift där. Det berättas att Alma och Johan träffades på "kyrkvägen".

Tack vare pengarna från kvarnen kunde Johan tidigt köpa en fiskebåt, GG 258 Nordstrand 1, från Danmark tillsammans med

sin svåger Johan Karlsson, Emmas man. År 1911 byttes den mot en ny båt, GG 473 Nordstrand, som var en kwass byggd i Marstrand.

"Faster Lotta", Johans syster, var som barn kvick och begåvad. Hon blev i 6-årsåldern döv genom sjukdom. Även hon kom till Björkö och bodde hos Alma och Johan.

Nils och Helena hade även de en son, som hette Johan. Han fick barnen Selma, Carl och ytterligare en son. Selma (8/4 1889 – 1954) och Carl (1892 – jan 1991) var båda ogifta och bodde hela livet på Stenliden.

Selma Johansson var en mycket känd väverska och hembygdsforskare i Södra Bohuslän.

"Stenlia", gården Stenliden, där Selma Johansson bodde hela sitt liv. Bilden är från seklets början, när bergen bakom ännu var kala och utan den växtlighet som senare kom att klä dem. Foto: Selma Johansson.

Hönö kvarn

Ur boken "Selma Johansson" av Kerstin Berg.

I en artikel "Märken och förvillelser" i en tidning, Selma Johansson nämner inte vilken tidning som avses, hade det skrivits, att kvarnen då inte var stort mer än 50 år. Hon bemöter detta i ett brev, som lyder:

"Härmed får undertecknad meddela några drag ur kvarnens historia. Innan kvarnen kom till Hönö, stod den i Holtzunga i Torsby socken och hette då "Stenli Pers kvarn". Hur länge den stått där är ej känt, men när odalmannen Johannes Person skiftade sin egendom år 1845, fick sonen Per kvarnen i arv. Dennes hustru var ättling till bondeståndets talman Lars Torbjörnsson på Ingetorp. *(Tveksamt om Selma har rätt i detta!)*

En kvarn var på den tiden värd lika mycket som ett åttondels mantal gård. I tull eller mädlön hade mjölnaren rätt att taga var sextonde kappe eller två kappar per tunna. Någon kontroll över mjölnarens lön var omöjlig

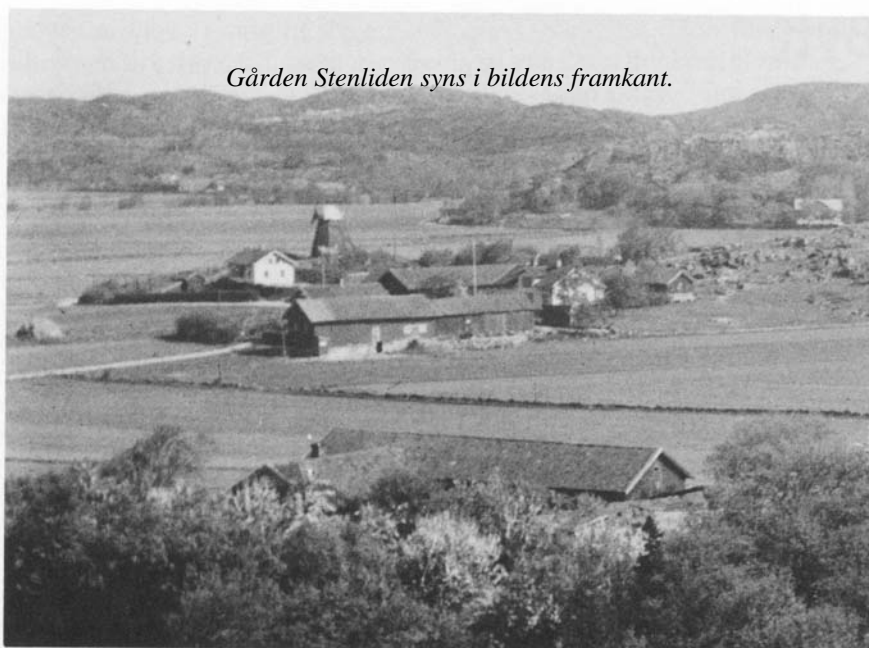
att hålla. Ofta beskylldes mjölnaren, befogat eller icke, för oärlighet. Det talas om kvarnar, som till och med själva reagerat mot det sätt, varpå mjölnaren behandlade kunderna; så kunde den lyhörde lyssnaren någon gång höra, hur kvarnen suckande utpekade mjölnaren. Mjöllnare Per var dock enligt de gamlas mening en ärlig mjöllnare.

Mjöllnare Per och hans hustru dogo i epidemisk nervfeber 1871 och barnen, som voro små, omhändertogs av släktingar. Barnens förmyndare lejde mjöllnare och sökte hålla kvarnen i gång, men det fanns två kvarnar till i byn, och en fjärde, stor modern kvarn byggdes. Därför blev det omöjligt, att med lejd mjöllnare hålla kvarnen i gång. Den måste säljas och då flyttades den till Hönö. Upptecknaren av dessa rader har ofta hört gamla personer tala om "Stenli Pers kvarn" och då har alltid någon sägen eller minne från

kvarnen förtäljts. Kvarnen var ett kärt tillhåll för byns manliga innevånare, i de långa höstkvällarna. Där samlades de och berättade historier och där övades idrott: fingerkrok, handtag, båtsmanstag och rotdrag. Allt, som tilldrog sig i bygden förtäljdes alltid i kvarnen.”

Vidare berättar Selma, att den som lejdes för att sköta kvarnen efter ”Stenli Pers” och hans hustrus död, var soldat och hette Frimodig. Hon skriver: ”En höstnatt stod ”Fremodi” i kvarnen och mol. Kvarnen var full av ”mäller”, spannmål, som skulle malas, och frisk ”malevin” blåste det. Så kom det en kuling, en virvelvind eller hastig kommande och övergående stormby. ”Fremodi” väckte till och

skulle springa upp på loftet och slå på kvarnen, så hon inte gick tom. Då kom ”Stenli Per” ner för trapporna. ”Fremodi” såg tydligt benen och skinnpåsen. Han blev förskräckt, för om kvarnen gick tom kunde hon ta eld, så trots sin rädsla måste han upp och se till den. När han tittade upp var ”Stenli Per” borta, då sprang han upp och slog på kvarnen och så ner och ut och la pressen på och revade seglen, låste dörren och sprang hem. När han väl var hemma kom en stormby med snö och regn, så stugan kunde blåst omkull. Då tänkte ”Fremodi”: ”De va inga unner, Per kom, hade kvarna vart i gång, då hade vingarna å alltihop blåst ner.”

Gården Stenliden syns i bildens framkant.

Holtsunga by. ”Stenli-Pers kvarn” byggdes under första hälften av 1800-talet. Sedermera såldes den och flyttades till Hönö, där den ännu står. Foto: Selma Johansson.

Nya förbunds försäkringar klara

■ ■ ■ Sveriges Släktforskarförbund har tecknat två nya försäkringar gällande för föreningar anslutna till förbundet. Fullständiga villkor kommer att finnas på förbundets hemsida.

1. Olycksfallsförsäkring gällande från 2010-01-01

Försäkringen har tecknats hos försäkringsbolaget if och är en olycksfallsförsäkring. Försäkringen gäller för medlemsföreningarnas medlemmar och gäller för kroppsskada som orsakats av olycksfall som inträffat under organiserad förenings-verksamhet t.ex. möten, konferenser, resor etc. – samt under resa till eller från verksamheten. Om personliga tillhörigheter – glasögon, kläder etc. - skadas i samband med olycksfallet ersätts även dessa.

Skada anmäles till Försäkringsbolaget if telefon 0771-56 00 00 eller via hemsidan www.if.se. Det går givetvis även bra att kontakta förbunds-kansliet på telefon 08-440 75 50.

Villkoren i sammandrag: Olycksfallsförsäkring SP 245896.

Omfattning som ingår	Försäkringsbelopp	Självrisk
Medicinsk invaliditet på grund av olycksfall	400 000	0
Läke-, rese- och tandbehandlingskostnader	25 000	0

Dödsfall orsakat av olycksfall	40 000	0
Kläder och personliga tillhörigheter	10 000	0
Teknisk utrustning för handikappad person	40 000	0
Kristerapi	Högst 10 gånger	0

2. Sakförsäkring gällande från 2010-03-01

Försäkringen har tecknats hos försäkringsbolaget if och är en "företagsförsäkring" gällande för föreningar anslutna till Sveriges Släktforskarförbund. Försäkringen gäller för inträffade skador på lös egendom i föreningen samt i övrigt enligt tabell. Skada anmäles till Försäkringsbolaget if telefon 0771-56 00 00 eller via hemsidan www.if.se. Det går givetvis bra att även kontakta förbundskansliet på telefon 08-440 75 50.

Villkoren i sammandrag: Egendomsförsäkring SP253822

Omfattning som ingår	Försäkringsbelopp	Självrisk
Brand, inbrott, vattenskada eller annan händelse	25 000	5 000
Ansvar	10 000 000	8 000
Rättsskydd för tvistmål vid allmän domstol	200 000	20 %
Styrelseansvar	2 000 000	0
Förmögenhetsbrott	500 000	8 000
Tjänstereseförsäkring för anställda	Varierande	0

Försäkringen gäller från 2010-03-01. Föreningar som tidigare har tecknat och betalt en försäkring behöver inte förnya dessa, utan kommer att omfattas av förbundets försäkring från förfallodagen.

Föreningar som önskar högre belopp än 25 000 kr för lös egendom ska anmäla detta till förbundskansliet, e-post info@genealogi.se eller telefon 08-440 75 50.

Detta gäller också om föreningen har anställda som skall omfattas av tjänstereseförsäkringen.

Om Anders Fredriks levnadsöde (min morfars far)

En kort sammanfattning av Roland Vejfors

Fredrik föddes som oäkta son till pigan Catharina Norström i Fellingsbro Örebro län den 13 februari år 1851. Catharina var dotter till soldaten Anders Norström född 1784 och hans hustru Catharina Andersdotter född 1788 i Fellingsbro. Catharina var städslad som piga hos Pher Lundgren i Beijby när Anders Fredrik föddes 1851. Året innan var hon piga på en gård där drängen Anders Petter Forsberg född i Medåker 1826 arbetade.

Förmodligen blev Catharina med barn där. De blev dock aldrig ett par, hon var ju sju år äldre än Anders Petter När Fredrik var född flyttade hon till några andra gårdar och hamnade så småningom i Arboga, Fredrik lämnades till Forsbergs i Västersätters säger prästen i husförhørsboken. Troligen var det Ångeby. Anders Petter Forsberg gifte sig 1855 och verkar som torpare tillsammans med sin hustru, familjen får ytterligare fem barn förutom Anders Fredrik, 1862 flyttade familjen till Kung Karls församling. Fredrik som då var 11 år fick inte flytta med. I samtliga husförhör har prästen skrivit Catharina Norströms oäkta son till dess

att han måste flytta till Anders Forsberg och hans hustru Lisa Olsdotter i Norra Eke, Fellingsbro. Anders Forsberg är far till Anders Petter Forsberg, och i husförhöret står att Anders Fredrik är sonson till honom.

Anders Fredrik arbetade som dräng runt om på gårdarna tills han gifte sig med Anna Sofia Johansdotter från Järnboås, så småningom blir han banvakt i Nora stad. Familjen får tio barn, två dör i unga år.

Anders Fredrik dör på nyårsaftonen 1906 av hjärtförslamning, (infarkt skulle vi säga idag)

Barnen och Anna Sofia flyttar dels till Malmö och dels till Göteborg. Fyra av barnen som flyttat till Lundby på Hisingen i Göteborg dör relativt unga i tbc. Bland dem min morfar Erik Fritjof Forsberg. Anna Sofia och några av barnen ligger begravda på Lundbys nya kyrkogård. Graven fann jag via cd skivan begravda i Sverige.

Detta är en kort sammanfattning gjord av Roland Vejfors. Dotterson till Erik Fritjof Forsberg.

Hönö den 2 februari 2010.

Släktforskning på familjen Struve

Insänt av Jörgen Struve

Ja så har jag nu har jag hållit på att forska i ett antal månader, letat och letat efter allt som går att finna tycker jag, "min kära hustru till trots". Hon är ganska trött på allt vad kyrkböcker, husförhörslängder osv heter. Hon har ju fått hjälpa till med texttydning, hållit reda på vem som är släkt med vem osv.

Man kommer fram till olika platser i historien och blir mer och mer förvånad över att det var så här HISTORIEN sett ut, det var inte alls som man föreställt sig det hela. Men det gör ju inte så mycket, för hade det inte varit så här det sett ut hade jag väl inte heller suttit och forskat i mitt förflutna och blivit förvånad över allt jag hittat.

Slakten som sådan är helt ok verkar det som, men en dag var det en person som undrade om det inte fanns några "brottslingar och annat slödder" i slakten. Jag insåg då att jag bara skummat på ytan, det fanns ju hur mycket som helst kvar att undersöka. Det var bara att ta på forskarögonen och leta vidare i fler arkiv.

När man letar så här och skall kartlägga en människas (min farfars mors) vägar, hur hon som änka med fyra barn kom till Göteborg från

Sundsvall. Jag hittade var hon bodde och blev väldigt förvånad när jag kunde följa henne när hon flyttade runt nio (9) gånger i staden innan hon stannade på Södra vägen.

Farfar lämnade Sundsvall då han var 12 år gammal för att åka till Göteborg, jag antar att han skulle undersöka hur det var i Göteborg, men på vägen ner så försvinner han under 5 månader. Han finns inte i arkiven så antagligen fastnade han i Stockholm under den tiden. Så småningom kom han ner till Göteborg där han flyttade in i olika lägenheter tills mamman kom ner och han flyttade in till resten av familjen.

På mammas sida har jag inte kommit längre, så där finns en del kvar att kolla. Jag skrev till Norge för att fråga om mina förfäder där, svaret jag fick var ju naturligtvis skrivet på norska så jag bad min måg om hjälp att översätta (han är ju norrman). När han översatt brevet så blev han lite nyfiken på släkträdets, läste det och fyllde i sin släkt av det han kunde, sände det vidare till sin mamma i Norge och hon fyllde på med nästan hela sin släkt så just nu i hela trädet finns det 190 personer.

Denna berättelse var fanns fredagen den 29 januari 1937 troligtvis i Göteborgs-Posten. Dock när jag läser vidare i intervjun säger hon : "Nu har jag pratat så mycket, att Trakten väl blir full av den." "Trakten" – vet du vad det är för en tidning – "Göteborgs-Trakten"? –kan det vara så.

Gustava Gillholm

Insänt av Bruno Hansson

Intervjun med Gustava, som gifte sig med Edvard Gillholm, innehåller många intressanta detaljer om hur det var att leva på 1800-talet i vår skärgård och därför värd att återge.

Hon hade aldrig gått i någon skola av den anledningen att hon var 14 dagar för gammal när denna reform infördes. Men hon var nöjd ändå, inte för att ha sluppit skolan utan därför att hennes mor lärde henne läsa medan hon spann hampa, och den lilla Gustava satt bredvid henne. Däremot hade hon aldrig lärt sig skriva. Sin bibel och psalmbok har hon studerat så grundligt, att både präster och predikanter förvånat sig över sig över hennes beläsenhet och goda minne.

Efter att ha konfirmerats av prosten Schoug hade hon under ett år plats hos fyrmästare Larsson på Vinga. Hon var då 21 år. Eftersom det var ont om karlar på Vinga vid den här tiden, fick hon ibland hjälpa till att sköta såväl fyren som

mistluren, och vid besök hos tele-grafisten August Borg i Björlanda kom det ibland på hennes lott att ta hand om den optiska telegrafens, som var placerad på ett högt berg, dit man fick ta sig upp på en stege. Från Vinga-tiden berättar hon om infrusna fartyg som låg kvar så länge, att man måste gå ut till dem med mat i avvaktan på, att en isrädda skulle hinna sågas ända inifrån Carnegiviken.

Det var inget jäkt på den tiden. Skulle man till Göteborg fick man invänta att någon båt skulle in med fisk och om ingen båt kom, fick man gå upp på bergen och hålla utkik på nordbönderna, som seglade förbi. De var oftast från Klädesholmen, Rönäng och Skärhamn. En bland de snällaste var Jonas från Rossö. Han var i 60-årsåldern och i sin stora båt färdades många björköbor till staden. Han tog ingen avgift utan bjöd i stället på mat. Under tofterna i båten hade han skåp, där det

fanns bröd, smör och fläsk och så kokade han kaffe som han bjöd passagerarna på.

Gustava kom till Göteborg första gången när hon var tio år gammal. De lade till vid Gustav Adolfs torg, där den s.k. fiskeflotten var belägen. Den utgjordes av några plankor, som flöt på vattnet i kanalen. Så särdeles många köpare kunde inte samtidigt använda sig av den.

Det kunde vara riskabelt med stadsresorna. Man satt på tofterna med sill och vatten till knäna, när det blåste som värst. Klippan var den enda brygga man kunde angöra i älvmyningen, men det var förbjudet att land-stiga där. Det hände dock att bryggan kunde anlitas vid hårt väder. En vår hann man inte längre än till Älvsborg, då en hård östan kom med hagelbyar och vattenfyllda båten, så att relingen låg i vattenbrynet. Gustava var den enda kvinnliga passageraren och karlarna tömde sina mattinor i hennes knä och öste vatten med tionorna, så att båten höll sig flytande.

En annan gång tog man iland på Knippelholmen för att länsa båten och kvinnorna fick under tiden gå upp på holmen, där deras våta kjolar frös och bildade krinoliner runt dem. Stormen fortsatte så att båten inte kunde återvända hem, sedan fisken var såld. Därför måste Gustava, som hade sin man liggande sjuk i nervfeber, åka med en hisingsbonde och sedan ta sig hem över Björköfjorden. När hon kom hem, blev också hon sjuk och måste för första gången i sitt liv anlita läkare.

På frågan hur hon burit sig åt för att bli så gammal svarade hon: "Jag har slitit och arbetat hela mitt liv och aldrig sparat mig på något sätt eller varit pjoskig varken beträffande mat eller kläder." Ännu vid 84 års ålder stickade hon ett stort sängtäck. I sin ungdom spann hon hampa och vävde segel av garnet. Tyget liknade säckväv och även om man slog till ganska kraftigt, blev det nödvändigt att under seglatser vid uppehållsväder stänka vatten på det, för att få det något så när tätt. Inpregnerad segelduk fanns inte på den tiden. Hon spann också ull från egna får, band vadar och nät m.m.

Bland de största händelserna från hennes barndom var då hon såg den första ångbåten. Den kom norrifrån och passerade genom sundet men lade inte till. Springande i bergen följde en barnflock den med ögonen så länge den kunde synas. I sitt barnsliga oförstånd gav hon ej akt på om det var en hjulångare eller om den drevs med propeller.

Att fiskebåtarna skulle få propeller kunde hon inte tänka sig. När det var "bleg" fick man ro mellan öarna och Göteborg för att sälja sina fångster. Då passade ofta fruarna på att följa med och köpa sådant, som ej gick att få genom skickebud. Det dröjde innan det blev någon affär på ön.

Det gällde att inte glömma något vid stadsbesök, allra minst tändstickor. Innan man fick tändstickor slog man eld med stål och flinta, och gnistorna som då uppstod fångade man upp med fnöske. På den tiden var det inte ovanligt att elden dog ut i flera av de dussintals stugor som fanns på ön. Då det var en besvärlig procedur att slå eld, föredrog man att hålla utkik på grannarnas skorstenar och där det rök, dit gick man för att "låna värme". Man använde då med fördel en träsko, som man placerade glöden i. Sedan skyndade man sig hem, skakade något på träskon under vägen, så att inte glöden brände alltför stora hålor i den.

Stadsresorna var angenäma avbrott i vardagslivet men inbringade inte alltid så mycket. Ett vadlag om tolv man kunde på en dag fylla en båt med sill motsvarande ungefär en låda pr man, men ofta blev det knappt en krona på var och en vid delningen. Sedan fångsterna sålts tog man in över natten hos fru Hagman i Rosenlund, Hagmanskan kallad. Där hade man riktigt trevligt för en ringa penning. Men det var bara damer och bättre folk, som fick komma dit. De andra fick bo i en annan byggnad som liknade en lada och hade ett ränne, där karlarna sov om de var så pass nyktra, att de kunde ta sig upp dit. Man betalade ingenting för logiet, men lokalen under fick härigenom en stor kundkrets, som rekvirerade inte bara mat och kaffe utan även brännvin.

Det var inte heller så trevligt att anträda hemfärden över sjön i sällskap med berusade karlar, särskilt i storm och många var också de som drunknade på stadsvägen. Det var inte nog med krogarna i staden, utan det fanns också krogar vid St. Varholmen, på Kalvsund och Hälsö. Brännvinet var billigt på den tiden och hade man inga pengar lämnades den begärliga drycken på kredit.

Hon mindes också tranlampornas tid. Tranen kokade man själv av fisklever och sälspäck. Sedan kom gaslampornas tid, som var behagligare att se vid men rätt riskabla. Talgljus var mindre vanliga än på landsbygden, beroende på bristande tillgång till råvara.

Hon minde mycket väl öns sista ryggåsstuga som gick under namnet "stenkista" eftersom väggarna var av sten. Den innehöll rum och kök och där bodde två familjer som var så fattiga att husgeråd och matvaror förvarades i två trälådor, som öppnades vid måltiderna och tjänstgjorde som bord där familjemedlemmarna i brist på stolar stod runt omkring.

Medan de bättre bemedlade köpte brännstov från Inland för ett par kronor lasset plockade andra vrakstumpar vid stranden eller tog kospillning till bränsle. De kunde gå månader utan att man hade någon inkomst av fisket, men

fanns det fisk kunde man alltid byta till sig | förnödenheter.

Kommande berättelse har vi fått av Sven Samuelsson. Anders var Svens morfar och han har fått den från honom

Anders Edvard Olofsson var född i Hönö Hult 1859-12-23. Man får först att han som de flesta på den tiden hade en skolgång som var totalt ca 1 år

Vi gick ut på en fisketur den 3 febr 1893. Vi var 5 man, Anders Olofsson, Alfred Olofsson, Hans Petter Persson, Alexander Hörnberg, Alexander Olsson.

Åh var ute och fiska, å vände tillbaka till Hönö Huvud, där vi fastna i isen, å drev ner till Paternosterskären å måste lämna båtarna, å ta ut den lille båten, som vi hade på släp.

Vi var 2 båtar i sällskap å måste ta ut båda båtarna till närmaste holme. Det var den 4 febr. men måste lämna den ene båten på holmen.

Åh ta den ena båten me 10 man å bryta is tills vi kom till Vannholmen, en holme i Sillesund.

Kom dit mellan 10 å 11 på kvällen. Fick härbärge där över natten, hos två systrar, som skötte småfyrarna. Det var morgon den 5 febr.

Den ena systemen å fyra man gick över till Marstrand på förmiddagen på isen för att tala med Konsul om kronobåten Svensksund, som låg i Göteborg kunde komma ut till Marstrand.

Han kom den dagen, vid middagstiden, men hade så mycket last av kol och koks så att han fick inte lossat förrän vid 2-3 tiden på eftermiddagen. Åh då friskade det upp sydostlig vind. Nu gick båda båtarna i isen.

Svensksund var färdig att gå å möta dem, men vi hann inte upp båtarna förrän Grönskär vid Måseskär å tog dem på släp söderut igen.

Men drivis mötte vi mitt på Paternosterfjorden.

Nu skulle Svensksund försöka komma men misslyckades med båtarna ty vinden och drivisen trängde på och försvårade. Då måste han släppa båda båtarna, de hängde ihop. Den ena båten, det var Albin Andreasson, Alexan-der Torbjörnsson, å vi måste söka vår räddning norr om Paternoster så vi inte gick på grund ty då hade det varit ute med oss.

Där släppte vi ankaret i lä av Paternoster, men trossen sprang kl 1 på natten den 6 febr. Då hade vi en bönestund.

De andra 2, som hörde till Albin och Zander, de ville inte gå på sin egen båt till att söka räddning. 2 av besättningen gick iland på ett skär och förfrös händerna för de fick inte gå i båten utan fick tälta på skäret över natten. I från den andra båten, som de övergav, kom 2 man över till våran båt. Albin Andreasson och Alexander Johansson från Hässla. De fick inte reda på den.

Nu måste vi räcka segel å styra ut till havs, å när det dagades, vända tillbaka till Paternoster. När vi kom in till Paternoster mötte vi frisk vind och drivis, men måste för att bärga båt och liv gå till Paternoster å fick stanna där över natten den 7 febr. Jag och Alfred, Bernhard i Marstrand, å Per Alexandersson på Öckerö. Detta var en tröst att vi hade Bernhard Berntsson med oss, ty han var från Marstrand. När vi låg på Paternoster gick Svensksund ut för att söka efter oss. När vi skulle in till Marstrand med båtarna mötte vi drivisen å då måste Svensksund kapa ifrån sig båtarna innanför Paternosterskären å drev där på grund.

Så kom vi i lä på Paternoster å fick tag i land å vilade där över natten den 10 febr.

På kvällen blev det orkan så det blev vår lycka att vi fick tag på Paternoster. Om morgonen var det gott väder å mycket frost å då skulle vi försöka att sätta kursen hemåt.

Åh kom hem till Hönö Klova vi hamnetången

Detta skedde den 11 febr. 1893

Minne från Anders Olofsson

Bilder på Fiskafänge och typer av båtar som användes på den tiden på nästa sida

Katastrofen vid Bolleskären 1790

Insänt av Gunnar Alexandersson

Här kommer en historia som handlar om en förlisning av ett före detta Ostindiefartyg som förliste utanför Öckerö där flera hundra man omkom.

Historien har jag hittat i boken "Göteborgs eskader och örlogsstation 1523-1870.

Sverige var i krig med Ryssland i slutet av 1700 talet och det var mycket kaparfartyg från Ryssland i våra trakter då. Ostindiska Companiet ville ha eskort över Skagerack och Nordsjön när de gick ut och kom hem, de var rädda för kapare. De fanns 4-5 fartyg som bevakade kusten och ett till skulle komma. Det är om detta fartyg vi ska följa till den ödesdigra dagen utanför Öckerö.

Om vi tar det från början så byggdes det ett skepp på Lotchakska-Kierrmannska varvet även kallat Djurgårdsvarvet i Stockholm. Hon var på 380 läster 962 ton, var 43,64 meter lång och 11,6 meter bred och djupgående på 5,8 meter. Detta fartyg skulle byggas för flottan, men det var dyrt att bygga fartyg i Sverige och Kompaniet ville ha fartyg och flottan behövde pengar så de sålde fartyget redan på stapelbädden. Detta var 1763.

Fartyget blev döpt till Lovisa Ulrika hade 140 mans besättning och var bestyckad med 24 kanoner, och gjorde 4 resor till Kina detta var under tredje oktroyen. Detta gjorde hon under 17 år. Första resan började 16/12 1766 till 16/6 1768, andra resan mellan 9/1 1772 till 1/6 1773, tredje 7/3 1779 till 21/6 1780 och fjärde och sista resan 21/12 1781 till 23/7 1783.

Efter alla resorna till Kina såldes fartyget till flottan 1789, som behövde fartyg till bevakning av kusten. Men hon måste in på varv för att byggas om och repareras. Man räknar med att ett fartyg klarar 3-4 resor till Kina. Man tog in det till Gamla Varvet i Göteborg och började ombyggnaden.

Flottan hade uppbringat en Rysk fregatt "Kilduin" på Skagerack och var lastat med musköter, kanoner och detta tog svenskarna till Marstrand. Där det lastades av. Det var denna last av kanoner som skulle till Göteborg för att förstärka försvaret av stadens kustförsvaret. Flottan använde sedan "Kilduin" som bevaknings fartyg av kusten.

En resa på ca 20 sjömil är väl inte mycket och i augusti brukar ju vädret vara bra. Men fartyget skulle lastas med 50 kanoner och hade redan sina egna 52 kanoner ombord. Men ödet ville annat. Löjtnant Jakob Kjerrmansköld var ansvarig för lastningen och stuvningen av

kanonerna i Marstrand. Han var orolig för resan och kollade noga om den tog in vatten när de låg och lastade. Den 8 augusti 1790 på morgonen avseglade L.U. Vinden var sydvästlig så det blir att kryssa ner till Göteborg. När de seglat ca 15 timmar upptäcktes det att fartyget hade tagit in vatten. Det var 1 tum när de avseglade och nu var det 26 tum.

Naturligtvis hade samtliga pumpar genast bemannats, men all pumpning till trots steg vattnet fortfarande. När Kapten Eneskjöld äntligen beslöt sig för att lägga skeppet för de gamla halsarna igen, kom den manövern fört sent. Med hälskeppet fullt av vatten vägrade hon att gå över stag. Man vände då i stället undan vind, men vattnet fortsatte att strömma in. Eneskjöld lät då falla av och för öppen vind sätta kurs mot närmaste land och flaggan hissad "i schau" och skjuta nödslott. Kapplöpningen med döden hade börjat. Avståndet till Vinga, åt vilket håll några skepp siktades, var omkring fyra sjömil.

Under tiden slet folket som besatta med att få ut livbåtarna, medan förskeppet sjunk allt djupare och babords slagsida ökade. För att lätta stäven och rätta upp henne, kapade man ankarna, man vräkte de förligaste kanonerna överbord, då var man vid "Grytan" utanför Brevik på Öckerö, släpade de akter liggande än mera akterut och de babords liggande över till den andra sidan. Ingenting hjälpte. Äntligen fick man åttahuggarn över relingen. Då gjorde skeppet en kastning åt sidan, folket tappade besinningen och störtade i båten. En bult gick av, och båten föll i sjön och kantrade, varvid många ginge till botten. Vid detta laget var besättningen så uppskrämda och oredig, att ingen order åtltyddes, och fartygets största båt, barkassen, kom aldrig i sjön.

Skeppets räddning var utesluten liksom nästan besättningens. Kjerrmansköld, en av de få överlevande officerarna, berättar, att han för att rädda sig tog sig genom kajutan ut på altanen i tanke att, när skeppet definitivt synes gå till botten, kasta sig in sjön, där han väl alltid skulle få tag i något flytande föremål att klamra sig fast vid. Under tiden skyndade några engelska kofferdifartyg till olycksplatsen. När Kjerrmansköld kom ut på altanen, fann han just under stormlejdarn en slup liggande. Den var full med folk, däribland eskaderchefen. Sedan man satt av med slupen och tagit några få årtag, såg man skeppet lägga sig på sidan och sjunka, dragande med sig i djupet de ombordvarande.

På mindre än en timme var den hemska tragedin överspelad.

De engelska kofferdifartyg som hade uppfattat nödskotten och kom till undsättning kunde rädda 84 man.

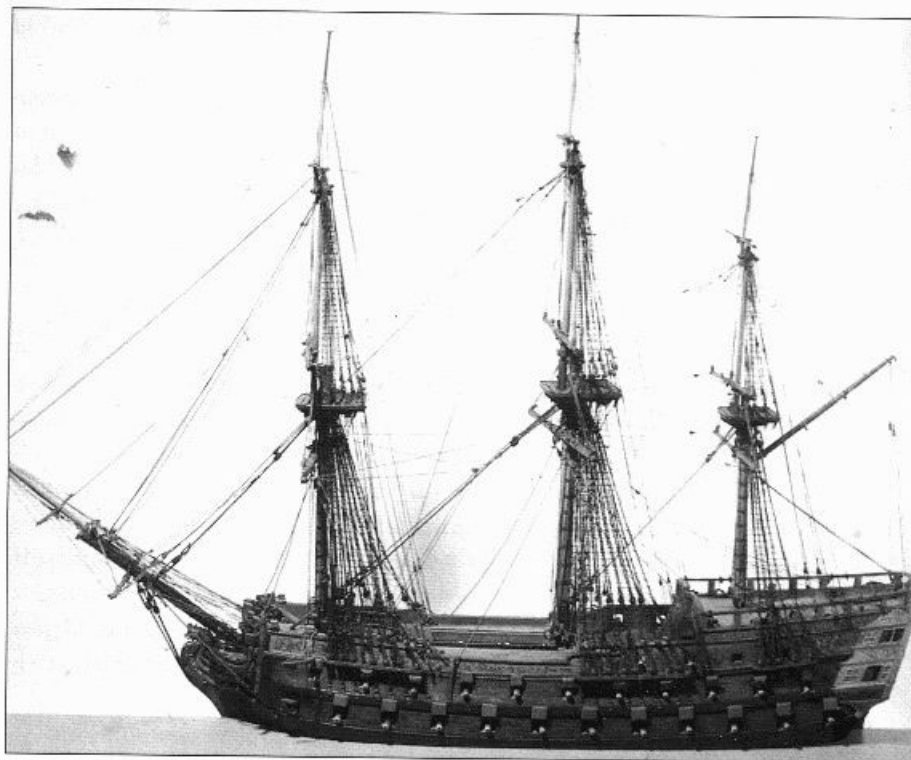
Om besättningens storlek var man inte säker på. Men i Allmänna tidningar står det 364 man ombord, i namnrollarna var det 425. Enligt av överamiral godkänt förslag till besättningsstyrka skulle denna utgöra 502 man, varav från flottan 9 officerare, 23 Underofficerare 150 båtsmän och 100 förhyrda matrosar samt volontärer, kofferdikarlar, skeppsgossar och drängar, tillsammans 102. Förutom omkring 110 man av Älvsborgs regemente och vargering utgjordes besättningen av uppådade fiskare, rotebåtsmän.

Man skulle tycka sig hava rätt att förvänta av detta sjöfolk, även om det måhända var jämförelsevis ungdomliga, en viss besinning inför faran, men i stället greps en allmän

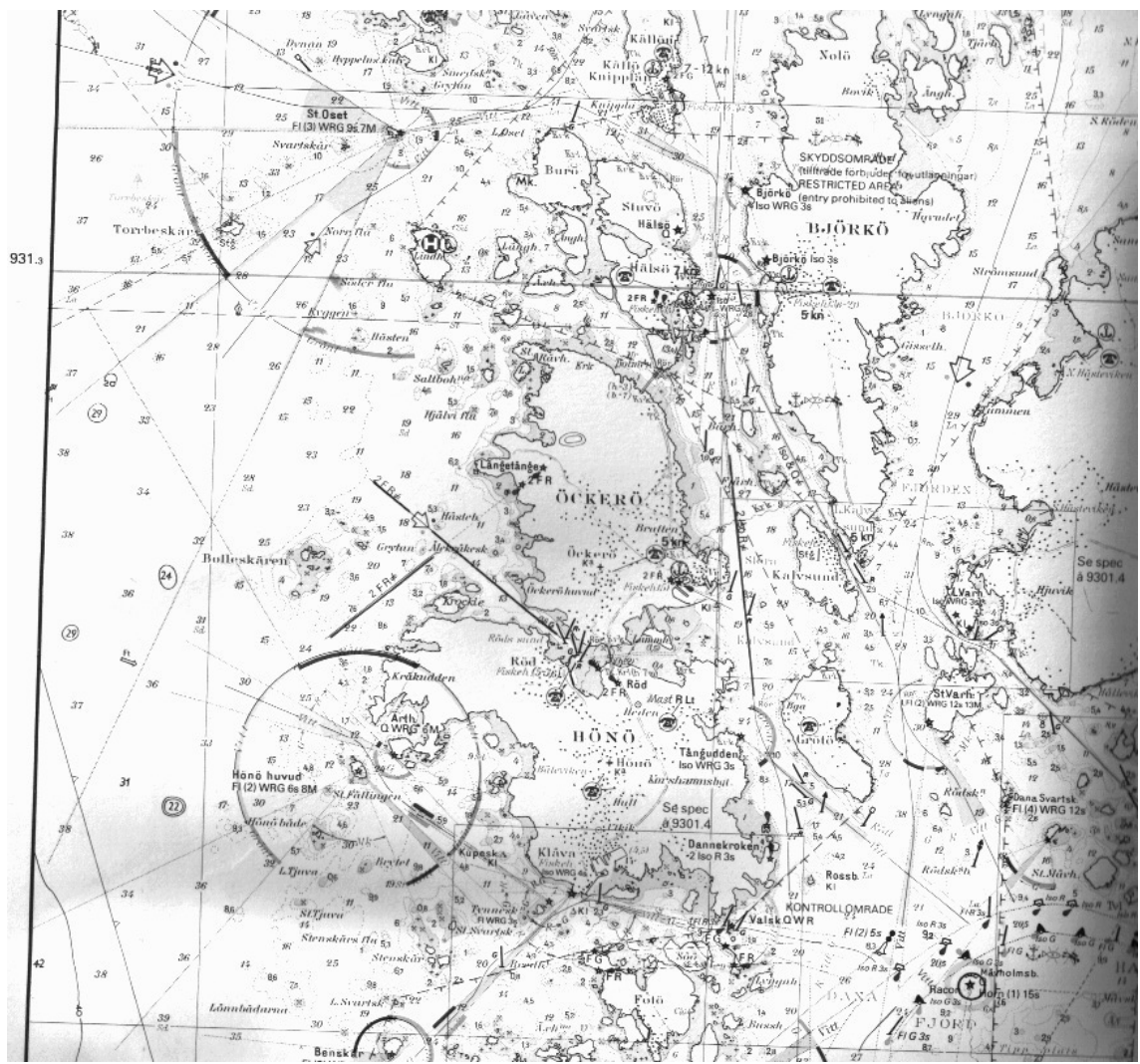
nervositet omkring sig redan från början för att till sist övergå i full panik. Officerarna syntes inte ha förmågan att upprätthålla nödig disciplin. Orsaken till förlisningen blev aldrig utredd, men man tror att hon var gammal och sliten.

I "Svenska Marinarkeologiska arkivets vrakregister" uppges förlisningsplatsen vara SV Södre skär, söder om Bolleskären NV på Hönö 57° 42'30 lat/110° 35'70 long. Kanoner som tros vara från förlisningen bärgades i början på 60-talet vid Grytan utanför Brevik på Öckerö. Stig Utbult berättade att han var med och tog upp kanoner där när han var i flottan 1963.

Tittar man i dödboken för Öckerö så finns ingen registrerad som död sjöman, eller liknande vid denna tid. Man skulle ju tycka att det varit någon som hade flutit iland och begravts här, när det var så många som omkom.

Lovisa Ulrica var med sina 360 läster den tredje oktrojens minsta skepp och ungefär av samma storlek som det första skeppet Götheborg. Hon byggdes på Djurgårdsvarvet som örlogsskepp och byggdes senare om för att passa den ostindiska trafiken.

EN FADERS UNDRAN

Vi,
 som föddes
 med barnmorskehjälp
 utan moderskapspenning
 och barnbidrag
 och aldrig blött ner socialkommunala blöjor
 men
 som fick lära
 att snyta oss
 vara hövliga
 och veta hut.

Vi,
 som med lappade byxbakar och knä
 med spikbeslagna sveciakängor

i skrabbiga skolhus
 skrev på en egna griffeltavlor
 och läste ärvda skolböcker,
 utan fria skolluncher,
 sexualundervisning,
 intelligenstestning
 och absolut utan mindervärdighetskomplex.

Aldrig,
 haft en aning
 om kuratorer,
 beteenderubbing,
 missanpassning,
 konsulenter,
 kontrollanter
 Och andra socialtermer.

HUR TUSAN KUNDE VI KLARA OSS??